

Pregledni rad
UDK: 314(497.16Orahovac)(091)
811.163.4*373.23(497.16Orahovac)
DOI: <http://doi.org/10.21857/9e311h4kjm>
Primljeno: 31.3.2016.

PRILOG PROUČAVANJU PORIJEKLA STANOVNIŠTVA I ANTROPONIMIJE ORAHOVCA (BOKA KOTORSKA)

MILOŠ KRIVOKAPIĆ I SAŠA KNEŽEVIĆ

SAŽETAK: Orahovac je u arhivskim dokumentima zasvjedočen potkraj 14. stoljeća, dok su njegovi stanovnici registrovani više puta ranije (1326-1337), ali kao mještani Darantuma, koji je u to doba obuhvatao i Orahovac. Ovo naselje su tokom kasnijih stoljeća naselili većinom Crnogorci i nekoliko porodica iz Hercegovine i Stare Srbije, dok je procenat ostalih zanemariv. U raspoloživoj istorijskoj i etnološkoj građi prevladavaju hrišćanska, ali registrujemo i nešto narodnih, teofornih i zaštitnih imena. Najzastupljenija su imena Nikola i Jovan, potom Luka, Petar, Marko, Saverio, Andrija i Špiro, dok su ostala registrovana samo jednom ili dvaput. Prezimena su, uz nekoliko izuzetaka, patronimična i uglavnom su izvedena sufiksacijom.

Ključne riječi: imena, prezimena, nadimci, hipokoristici, porijeklo, stanovništvo, Orahovac, patronimik, matronimik

Keywords: names, last names, nicknames, hypocoristics, origin, population, Orahovac, patronymic, matronymic

1. Uvod

Orahovac je, prema predanju, u prošlosti bio prepun orahovih stabala, tako da su stanovnici ovog naselja orahe prodavali po pazarima. Zvao se nekad Darantum, rijetko Orahovačka Ljuta. I danas se u Gornjem Orahovcu najveća

Miloš Krivokapić, vanredni profesor na Filološkom fakultetu u Nikšiću, Univerzitet Crne Gore. Adresa: Danila Bojovića bb, 81400 Nikšić, Republika Crna Gora. E-mail: krivokapicmilos@yahoo.com

Saša Knežević, vanredni profesor na Fakultetu političkih nauka u Podgorici, Univerzitet Crne Gore. Adresa: 13. jula br. 2, 81000 Podgorica, Republika Crna Gora. E-mail: sasakn@t-com.me

dolina zove Orahov Do. Stoga je naselje (u prošlosti knežina i pleme) i dobilo naziv Orahovac,¹ koje u narodu zovu Oravac i Oraovac. Orahovac je dugo pripadao peraškoj, potom kotorskoj opštini. Prema sjeverozapadu graniči sa Ledenicama i Perastom, a na istoku sa “Ljutom i junačkim, kršnijem Cucama. Južnu mu stranu plače more.” Naselje se dijeli na Gornji i Donji Orahovac. Gornji Orahovac ima sve odlike planinskog naselja: krševit je i strm, uz rijetke male ravnice ili oranice. Obuhvata dvadesetak kilometara. Sve kuće u njemu izgrađene su na strmom, krševitom zemljištu. Donji Orahovac je takođe strm i kršovit. Za razliku od Gornjeg, Donji Orahovac ima nešto više plodne zemlje. Oivičen je sa istočne, zapadne i sjeverne strane “visokim, golim, mrko-bijelim i krševitim stijenama, koje se zovu Orahovačke Grede.” Donji Orahovac i Dobrotu dijeli rijeka Ljuta, “koja izvire ispod Velje Orahovačke Grede.”²

U Orahovcu su registrovani sljedeći ojkonomi: Gornji Orahovac - zaseoci Velje Selo, Ježevići, Kljavići, Stepen, Ubalac, Velinići, Jasenov Do, Dražin Vrt; Donji Orahovac - zaseoci Trstenik, Podbrce, Bijele Njive, Dračeva Njiva, Mramorje (Mramor), Prapatni Do, Rastov Do (Rastova), Pod Ključe, Zvek, Lovorika (Rolike).

2. Pomeni Orahovca i Orahovčana u istorijskim dokumentima

Orahovac se prvi put spominje u arhivskim dokumentima 1399. godine, i to u formi *Orachouez*. Sljedeći pomen je 1420, kada je zapisan *Oracouec*, dok je jedanaest godina kasnije zabilježen kao *Rachouacio*, *Rachouatio*, *Rechouaco*, *Recouaco*, *Rachouac*, a 1431, 1437. i 1446. godine kao *Rechouatio*.³

Prvi poznati stanovnik Darantuma, koji je obuhvatao i Orahovac, je *magister* Radosta Kovač (1326), sin pokojnog Miška (*Misco*) *de Daranto*.⁴ Iste godine je registrovan i Radovan, sin Gerdomana, a pet godina kasnije (1331) Radomir, sin pok. Melikusa, kao i *Chitun* Šegotić, *Negulgl* (vjerovatnije Negul) i Miloš Dobrilović, a 1337. Hranislav Prusiović. Nalazimo pomen Stojaslave i

¹ Deretić smatra da je u imenu Orahovac (u Hercegovini) izvršena “kombinacija imena orao i orah, pri čemu se dobilo orahovac, i poslije gubljenja konsonanta x - Oraovac.” Vidi: Nedjeljko R. Deretić, »Onomastika Orahovca u Hercegovini.« *Onomatološki prilozi* 9 (1988): 471.

² Sava Nakićenović, *Boka, antropogeografska studija*. Beograd: Srpska kraljevska akademija, 1913: 241, 248.

³ Stjepan Antoljak, »Orahovac (Boka Kotorska).« *Zbornik radova iz nauke, kulture i umjetnosti Boka* 11 (1979): 53-54.

⁴ Risto Kovijanić i Ivan Stjepčević, »Kotorski kovači XIV vijeka.« *Istorijski zapisi* 12/1-2 (1956): 128. *De Daranto, teras Daranti* više puta se pominje u *Kotorskim spomenicima*, sv. 1. Vidi: *Kotorski spomenici: Prva knjiga kotorskih notara od god. 1326-1335*, ur. Antun Mayer. Zagreb: JAZU, 1951.

Stojka iz Orahovca 1431. godine. Takođe, prilikom umira između Njeguša i Orahovčana 1437. godine, kao žitelji Orahovca pominju se Đon Brajković⁵ i Dabišin Radonjić,⁶ a Stojša Milošević iz Orahovca pominje se 1440. godine povodom nekog ostavinskog postupka,⁷ kao i Ratko Miošić i Miladin Brajković.⁸

Sva Boka Kotorska, naravno i Orahovac, od 1420. godine bila je pod vlašću Mletačke Republike. Međutim, u kotorskim notarskim knjigama ne postoje zapisi o Orahovcu od 1446. pa sve do početka 16. stoljeća. U praskozorje 16. stoljeća (1503) nalazimo pomen Daba Đurđevića, Rada Vukašinovića i Petka Miletića.⁹ Četiri decenije docnije (1544) pominje se Đuro Božov iz Orahovca.¹⁰ Ponovo nastupa duži period u kome se Orahovac nigdje ne registruje (1574-1613). Orahovac novo nalazimo u pomenima iz 1614. godine,¹¹ u kojima se navodi da je te godine pod komandom Nika Vajova bilo 170 naoružanih ljudi i 80 kuća,¹² dok je 1636. registrovano pedeset kuća i trista stanovnika, a 1705. godine 409 žitelja Orahovca.¹³

Prema popisu iz 1808/1809. godine, urađenom prema nalogu francuske uprave u Boki, u kome su popisani vlasnici kuća radi oporezivanja nekretnina, u Orahovcu je bilo 109 vlasnika kuća. Četrdesetih godina 19. stoljeća Orahovac je imao 210 kuća, 174 porodice i 809 stanovnika, dok je 1854. imao čak 1.017 žitelja. Tridesetak godina docnije (1881) imao je 609 stanovnika, kao i 1907. godine. Početkom 20. stoljeća (1913) u Orahovcu je bilo 165 kuća sa 615 stanovnika.¹⁴

U Donjem Orahovcu je 1913. godine zabilježeno 63 domaćinstva i 283 stanovnika, a u Dražinom Vrtu 10 domova sa 56 žitelja. Godinu kasnije registrovano je 27 kuća sa 365 duša, 1954. godine 400 stanovnika, a sedamdesetih godina prošlog stoljeća i Gornji i Donji Orahovac imali su zajedno 319 stanovnika, odnosno 54 familije, 94 domaćinstva i 69 kuća.¹⁵

⁵ Antoljak bilježi iste godine Ivana Brankovića. Vidi: S. Antoljak, »Orahovac (Boka Kotorska)«: 57. Vjerovatno je riječ o istoj osobi, jer je ime Djon=Jovan=Ivan, a Brajkovići su stoljećima unatrag zasvjedočeni u Orahovcu, što se za Brankoviće ne bi moglo reći.

⁶ Risto Kovijanić, *Pomeni crnogorskih plemena u kotorskim spomenicima (XIV-XVI vijek)*, knj. 1. Cetinje: Istorijski institut SR Crne Gore, 1963: 100, 226.

⁷ Risto Kovijanić, *Pomeni crnogorskih plemena u kotorskim spomenicima (XIV-XVI vijek)*, knj. 2. Cetinje: Istorijski institut SR Crne Gore, 1974: 155.

⁸ S. Antoljak, »Orahovac (Boka Kotorska)«: 57.

⁹ S. Antoljak, »Orahovac (Boka Kotorska)«: 63.

¹⁰ R. Kovijanić, *Pomeni crnogorskih plemena u kotorskim spomenicima (XIV-XVI vijek)*, knj. 1: 211.

¹¹ Fransoa Lenorman, *Turci i Crnogorci*. Podgorica: CID, 2002: 72.

¹² *Case N. 80 Orahovaz alla vista di Cattaro alla ripa del mare et in montagna, commandata da Nico Vaiof n. 170* (F. Lenorman, *Turci i Crnogorci*: 72).

¹³ S. Antoljak, »Orahovac (Boka Kotorska)«: 64-65.

¹⁴ S. Nakićenović, *Boka, antropogeografska studija*: 241.

¹⁵ S. Antoljak, »Orahovac (Boka Kotorska)«: 194-195.

Gornji Orahovac dijeli se na više zaseoka: Velje Selo, Ježevići, Kljavići, Stepen, Ubalac i Velinići. Početkom prošlog vijeka u Veljem Selu bilo je trideset kuća sa 163 stanovnika. U njemu su živjela sljedeća bratstva: Vukašinovići, Laloševići, Četkovići, Vukotići, Brajkovići i Dragutinovići. U Ježevićima su bile tri kuće Perovića sa 23 duše, u Kljavićima su živjeli Ratkovići (pet kuća sa 29 duša), na Stepenu Vukasovići (šest kuća sa 44 duše) i Dakovići (tri kuće sa 20 duša), na Ubalcu četiri kuće Dabižinovića (sa 21 dušom), dok su u Velinićima živjeli Lazarevići i Abramovići¹⁶ - četiri kuće sa 32 duše.¹⁷

U sedmoj deceniji minulog stoljeća Gornji Orahovac se sastojao od sljedećih zaseoka: Ubalac, Velinići, Stepen, Kljavići, Ježevići, Velje Selo, Jasenov Do i Dražin Vrt. Gornji Orahovac je 1974. godine imao 16 porodica, 35 domaćinstava, 52 kuće i 120 stanovnika. Prije nekoliko decenija (1974) u Ubalcu su zabilježena samo tri domaćinstva porodice Dabižinović sa devet stanovnika. Takođe, u Velinićima su tada bile samo tri kuće porodica Lazarević i Abramović, koje su se iselile u Risan i Zeleniku. U zaseoku Stepen su bila tri domaćinstva sa 12 kuća i pet stanovnika (porodice Vukasović i Daković), u Kljavićima dva domaćinstva, pet kuća i pet stanovnika (Vukasovići i Ratkovići), Ježevićima tri kuće u kojima niko nije stanovao. Tu je živjelo bratstvo Perović, koje se odselilo u Donji Orahovac i Kotor. Velje Selo je sedamdesetih godina prošlog vijeka imalo osam domaćinstava, deset kuća i 31 stanovnika (Dragutinović, Četković, Vukašinović, Lalošević i Ratković). U Jasenovom Dolu su bila tri domaćinstva, tri kuće i 14 stanovnika (Krivokapić), a u Dražinom Vrtu 16 domaćinstava, 16 kuća i 56 žitelja: Daković, Vukasović, Krivokapić, Pajević i Četković.¹⁸

U Donjem Orahovcu je početkom 20. stoljeća bilo 63 doma sa 283 stanovnika. Postoji više zaseoka u Donjem Orahovcu: Trstenik, gdje su živjeli Gopčevići (pet kuća), Petrovići (tri kuće) i Laloševići (četiri kuće); Podbrce sa pet kuća Perovića i po jedna kuća Gopčevića, Gunjajevića¹⁹ i Vujića; Bijele Njive, na kojima su živjele četiri kuće Ratkovića, tri Četkovića, po dvije Vukotića, Vukašinovića, Laloševića, Dakovića, Vukasovića i Aleksića, a po jedna kuća Lazarevića, Vidovića i Lipovaca; Dračeva Njiva, gdje je živjela jedna kuća Četkovića; Mramorje sa po dvije kuće Vukasovića, Četkovića i Radanovića; Prapatni Do imao je po dvije kuće Vukasovića i Abramovića i jednu kuću

¹⁶ Rijetko su zapisani kao Avramovići, češće kao Abramovići.

¹⁷ S. Nakićenović, *Boka, antropogeografska studija*: 243.

¹⁸ S. Antoljak, »Orahovac (Boka Kotorska)«: 194-195.

¹⁹ Zapisani su kao Gunjajići i Gunjajevići.

Dakovića; Rastova po jednu kuća Vukasovića, Grčića, Jovanovića i Perovića; Pod Ključe dvije kuće Lazarevića, u Zveku je notirana jedna kuća Četkovića, a na Brijegu dvije kuće Četkovića.²⁰

Prema informacijama Boža Gopčevića, koje je saopštio Antoljak, Donji Orahovac je 1974. godine imao 38 bratstava, 59 domaćinstava, 69 kuća i 199 stanovnika. On se sastojao od sedam zaselaka: Rastov Do, Prapatni Do, Mramor, Bijele Njive, Pobrce (Podbrce), Lovorika (Roli) i Trstenika. U Rastovu Dolu je 1974. godine bilo tri domaćinstva, tri kuće i sedam stanovnika (Krivokapići, Jovanovići i Vukasovići), u Prapatnom Dolu devet domaćinstava, osam kuća i 26 žitelja (Abramovići, Vukasovići, Dakovići, Dragutinovići, Perovići i Vukašinovići), na Mramoru četiri domaćinstva, četiri kuće i 14 stanovnika (Ratkovići, Živkovići, Četkovići), Bijele Njive su imale 21 domaćinstvo, 21 kuću i 60 stanovnika (Krivokapići, Četkovići, Vukasovići, Dakovići, Vukotići, Perovići, Ratkovići, Radanovići, Kraševac, Dabižinovići i Laloševići), u Podbrcu je notirano sedam domaćinstava, devet kuća i 22 stanovnika (Vukotići, Perovići, Jovanovići, Gopčevići i Gunjajići), Lovorike je nastanjivalo 14 stanovnika iz tri bratstva: Gunjajića, Dragutinovića i Vukotića sa tri domaćinstva i tri kuće, dok je na Trsteniku bilo 13 domaćinstava, 20 kuća i 56 stanovnika iz bratstava: Gopčević, Vukasović, Perović, Krivokapić, Daković, Cicović i Lipovac.²¹

3. Porijeklo orahovačkih porodica

Prema informacijama Save Nakićenovića s početka prošlog stoljeća, Orahovac je naseljavan u vrijeme “poslije kosovske katastrofe” (1389) pa sve do kraja 17. stoljeća. Tako su se Četkovići,²² porijeklom iz Golije, prvo nastanili u Cucama, pa u Prosju (blizu Drenovog brda), a odatle neki u Velje Selo, drugi u Brijeg, pa odatle u Mramor,²³ Bijele Njive i Dračevu Njivu u Donjem Orahovcu.²⁴

²⁰ S. Antoljak, »Orahovac (Boka Kotorska)«, 194-196.

²¹ S. Antoljak, »Orahovac (Boka Kotorska)«, 194-195.

²² Iz Cuca su se, prema predanju, Četkovići doselili u Orahovac. Jedan dio porodice Mandić, takođe, iz Cuca otišao je u Nikšić, a drugi dio u Orahovac, gdje je bilo i doseljenih Krivokapića iz Cuca (Jovan Erdeljanović, »Stara Crna Gora. Etnička prošlost i formiranje crnogorskih plemena.« *Srpski etnografski zbornik. Naselja i poreklo stanovništva*, knjiga 39/24. Beograd: Srpska kraljevska akademija, 1926: 311, 628, 676-677).

²³ Negdje je zapisan kao Mramor, negdje kao Mramorje.

²⁴ S. Nakićenović, *Boka, antropogeografska studija*: 245.

Praotac Vukašinića došao je iz Kuča u 16. stoljeću. Zovu ih i Komari zato što je neki od njih peckao riječima kao *komar*.²⁵ Laloševići su došli iz Crne Gore,²⁶ takođe, u 16. stoljeću, Vukotići s Čeva (16. stoljeće). Međutim, Radelja Vokotić (Vukotić) se pominje 1439. godine kao stanovnik Ljute, mjesta koje graniči sa Orahovcem.²⁷ Takođe, prema predanju čevskih Vukotića, oni su dobili prezime po Vukoti Vukašiniću s kraja 17. i početka 18. stoljeća.²⁸ To, dakle, znači da Vukotići u Ljutoj u prvoj polovini 15. stoljeća i Vukotići u Orahovcu ili nijesu porijeklom sa Čeva ili su, pak, čevski Vukotići imali to prezime stoljećima unatrag, što je vjerovatnije, jer se Vukota Ozrihnić pominje još u 15. stoljeću na Cetinju.

Brajkovići i Dragutinovići su došli “poslije Kosova” iz Stare Srbije.²⁹ Za Brajkoviće nalazimo sljedeće: očinstvo u dečanskim hrisovuljama 1330; u Šibeniku pomen 1678. godine; bratstvo u Crnoj Gori; savremeno prezime u Nikšiću; vrlo frekventno u Hrvatskoj, usp. Brajkovići, toponimi kod Sarajeva, Travnika i Foče u Bosni i kod Užičke Požege u Srbiji; Brajkovci, kod Bitolja u Makedoniji, Brajkovac, mikrotoponim na Crnom Vrh u Srbiji.³⁰ Šimunović ovo prezime svrstava u kategoriju rodbinskih i svojbinskih prezimena, a Anđela Frančić prezime tipa Bratković u kategoriju prezimena nastalih od izvedenih osobnih imena. “Prezime Brajković izvedeno je iz nadimka Brajko koji je kao rodbinski termin osnove brat predstavljalo čest nadimak u identifikaciji unutar patrijarhalnih zajednica.”³¹ Lovorka Čoralić ističe da su u brojnim primjerima zabilježena i prezimena privremeno ili trajnije nastanjenih Paštrovića,³² a među njima i Brajković.³³ Brajkovići³⁴ su, prema etnološkim proučavanjima, iz Gornjeg

²⁵ Komar - komarac.

²⁶ Misli se na Staru Crnu Goru.

²⁷ S. Antoljak, »Orahovac (Boka Kotorska)«. 56. Nekada su i Orahovac i Ljuta pripadali Darantumu.

²⁸ Nebojša Drašković, *Čevsko Zaljuće i Donji Kraj, sela u plemenu Ozrinići*. Beograd - Sremska Mitrovica: Odbor za proučavanje sela SANU; Kulturno-prosvetna zajednica Republike Srbije; Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede; Dubrava, 1999: 166.

²⁹ S. Nakićenović, *Boka, antropogeografska studija*: 245-248.

³⁰ Velimir Mihajlović, *Srpski prezimenik*. Novi Sad: Aurora, 2002: 97.

³¹ Barbara Vodanović, »Prezimana na otoku Pašmanu.« *Hieronymus* 1 (2007): 163.

³² Naseljavanje u Puli.

³³ Lovorka Čoralić, »Iseljenici iz Paštrovića u Zadru (XVI-XIX st)«. *Historijski zbornik* 64/1 (2013): 4.

³⁴ Među Perojcima u decembru 1691. godine registrovano je i sedam katolika, dva muškarca (Đuro Brajković i Đadre Buić) i pet žena. Vidi: Milorad Nikčević i suradnici, *Perojski kulturnopovijesni mozaik. Povijesno-kulturni presjek crnogorske enklave u Istri*. Osijek-Podgorica: HCDP Croatica-Montenegrina, CKD Montenegro-Montenegrina; Geos; Institut za crnogorski jezik i jezikoslovlje, 2005: 159.

Orahovca u Boki. Svi, osim jednog, su se iz Gornjeg Orahovca preselili na Glogovac izviše Perasta, a potom u Perast. Odlikovali su se 1687. godine kao junaci “te im Mlečić dao zemlju u Bijeloj. Neki se preseliše u Zadar, od njih je Tomo Brajković upravitelj zadarske Gimnazije.”³⁵

Prema predanju, Perovići su potomci kneza Pera Vučićevog Bajkovića, zasvjedočenog 1684. godine kao Pietro Vuchichev, *conte della Villa di Zagliuti*.³⁶ Međutim, Perovići su u Orahovac došli iz Cuca u 17. vijeku. Takođe, u arhivskim dokumentima 1660. godine zasvjedočen je i *conte Đuro*, brat Pera Vučićevog,³⁷ kao i Vučić - otac Pera i Đura Vučićeva, kao *conte Vucich sopra Gliutta* (Zaljutu) 1649. godine.³⁸ Dakle, iako je prema predanju Pero Vučićev prvi knez od Bajkovića, dokumenta nam nedvosmisleno kazuju da je prije Pera knez bio i njegov brat i, naravno, njegov otac. Stoga je očito da je i prezime cuckih Perovića znatno starije nego što govori predanje. Tome ide u prilog i iseljavanje Bajkovića (koji vode porijeklo od cuckih Perovića) i od njih nastale porodice Ban u Riječku i Crmničku nahiju i u Grbalj još u 16. stoljeću, kao i bijeg Perute Vučićeva Perovića sredinom 17. stoljeća iz Cuca u Crmnicu zbog krvne osvete.³⁹

Ratkovići su došli, prema predanju, iz Bugarske, “s Lom Palanke”.⁴⁰ Orahovac graniči sa Cucama, a Ratkovići su bili starinačko bratstvo u cuckom selu Trnjine. Tako da je mnogo logičnije da su porijeklom iz Cuca.

Vukasovići su potomci Vukosava (prije će biti Vukasa) Šglobića, koji se sa Golije preselio u Orahovac u 15. stoljeću. Vukas je prezime u Veljoj Međi u Popovu Polju (Hercegovina); u okolini manastira Marče u Hrvatskoj 1739. godine, vrlo frekventno na cijelom području Hrvatske. Identično je sa ličnim imenom Vukas koje prvi put susrećemo u latiničkoj grafiji *Vulcassius* kod Labina 1191. godine.⁴¹ Obitelj *Volcassio* (Vukasović) zasvjedočena je u Dubrovniku. Sinovi Vukasa Ivanića Pasko (spominje se od 1266. do 1293) i Damjan

³⁵ S. Nakićenović, *Boka, antropogeografska studija*: 246, 356.

³⁶ N. Drašković, *Čevsko Zaljuće i Donji Kraj*: 431. Zaljut je dio Cuca.

³⁷ Goran Komar, *Ćirilična dokumenta Dubrovačkog arhiva. Prilozi istoriji svakodnevnog života na tromeđi Dubrovnika, Trebinja i Novog 1395-1795*. Herceg Novi: Društvo za arhive i povjesnicu hercegovanstva, 2012: 66.

³⁸ Gligor Stanojević, »Odnosi Venecije sa hercegovačkim, brdskim i crnogorskim plemenima od opsade Kotora 1657. do Morejskog rata.« *Istorijski časopis* 9-10 (1960): 205.

³⁹ Jovan Vukmanović, *Crmnica. Antropogeografska i etnološka ispitivanja*. Beograd: SANU, 1988: 102.

⁴⁰ S. Nakićenović, *Boka, antropogeografska studija*: 246.

⁴¹ V. Mihajlović, *Srpski prezimenik*: 197.

(oko 1245 - oko 1295) bili su vrlo uspješni trgovci tkaninama i zlatarskim proizvodima, na čemu su se obogatili.⁴²

Dakovići potiču od Vujačića. Daljim porijeklom su iz Ridjana (od Sladojevića), a najdaljim iz Kuča, odnosno Hota.⁴³ “Prebjegli su s Grahova” početkom 19. vijeka u Orahovac. Daković su iz Kuča došli u Riđane (Nikšić), pa kao: ogranak Vujačića (oko 1860. godine) u Knež Do pa u Sladojev Do, Trešnjevo (Cuce), pa na područje Vilusa, onda Broćanac grahovski, Riječane (Bećirovo polje) i Maočiće (Grahovo), pa jedni u Velimlje i Miljaniće (Banjani).⁴⁴

Dabižinovići su došli iz Hercegovine u 17. vijeku, mada nas pomen stanovnika Orahovca iz 1437. godine Dabišina (Dabižina) Radonjića neodoljivo podsjeća na mogućeg rodonačelnika ove porodice. Miljanić takođe ističe da su Dabižinovići došli iz Hercegovine, ali očito je da su znatno ranije naselili Dobrotu i Orahovac (Kotor), oko 1480. U dokumentu od novembra 1439. godine pominje se zajedno sa Novakom Drugšićem i Hrsko Dabižinović sa Njeguša.⁴⁵ Pošto su Njeguši veoma blizu Orahovcu, moguće je da su Dabižinovići došli sa Njeguša. Dakle, očito je da su Dabižinovići vjekovima prije došli u Orahovac, nego što to kaže narodno predanje.

Lazarevići su takođe došli iz Hercegovine u 15. vijeku, dok su Abramovići sa Golije.⁴⁶ Lazarevići su zasvjedočeni u Đuraševićima (Grbalj), u Drobnjacima, Lazari (Prčanj), Lazarići u Kumboru i Herceg-Novom, Lazarovići u Baru, a Abramović u Velestovu i u Bjelicama.⁴⁷

Donji Orahovac su naselili Vidovići, koji su došli iz Hercegovine krajem 17. vijeka, Abramovići, Ratkovići, Četkovići, Dakovići, Vukašinovići i Perovići iz Gornjeg Orahovca, Lipovci i Radanovići iz Hercegovine, Grčići, Jovanovići, Gopčevići, Gunjajići, Vujići i Aleksići iz Crne Gore.

⁴² Irena Benyovsky Latin i Stipe Ledić, »Posjed obitelji Volcassio u srednjovjekovnom Dubrovniku.« *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 51/1 (2013): 22.

⁴³ Đurđica Petrović, »Srednjovjekovni vlasni na teritoriji današnje Crne Gore - primer Ridani.« *Srednjovjekovna istorija Crne Gore kao polje istraživanja. Zbornik radova sa okruglog stola Istorijskog instituta*, ur. Branislav Kovačević. Podgorica: Istorijski institut Republike Crne Gore, 1999: 259.

⁴⁴ Akim Miljanić i Vukota Miljanić, *Prezimana u Crnoj Gori*. Beograd: Beogradska knjiga, 2007: 78.

⁴⁵ R. Kovijanić, *Pomeni crnogorskih plemena u kotorskim spomenicima (XIV-XVI vijek)*, knj. 1: 100.

⁴⁶ S. Nakićenović, *Boka, antropogeografska studija*: 245-248.

⁴⁷ A. Miljanić i V. Miljanić, *Prezimana u Crnoj Gori*: 35, 177.

Iz podataka koje je sakupio Nakićenović 1913. proizilazi da je od 13 porodica koje su se nastanile u Gornjem Orahovcu njih osam došlo iz Crne Gore (tri sa Golije, po jedna iz "Crne Gore", Cuca, Kuča, Grahova i sa Čeva), po dvije iz Stare Srbije i Hercegovine, jedna iz Bugarske, dok je Donji Orahovac naselilo po šest gornjoorahovačkih (od kojih pet, takođe, porijeklom iz Crne Gore) i crnogorskih porodica i dvije iz Hercegovine.

Mnogo potpuniju sliku stanovništva Orahovca dao je Stjepan Antoljak, koji je na osnovu arhivske građe s početka 19. stoljeća, pored pomenutih, notirao još brojne porodice koje su živjele u Orahovcu. To su Gopčević, Rajković, Petrović, Stojić, Radulica/Raduljica, Pantović, Stanković, Radojević zvan Bevanda, Oroz, Damjanović, Kužina, Grubašić, Krivokapić, Bjeladinović, Bjelanović. Takođe, Antoljak je, na osnovu informacija koje je dobio od Boža Gopčevića (Orahovčanina) sedamdesetih godina prošlog vijeka, saopštio prezimena brojnih porodica koje su tada živjele na orahovačkom području.⁴⁸ Posebno je značajan popis vlasnika nekretnina u Orahovcu iz 1808/1809. godine, u kome je evidentirano 109 kuća sa 30 porodica, i to:

Vukasovića (osamnaest kuća): Tripko Vukasović (Vucassovich), Stojko Vukasović (Vucassovich), Saverio Vukasović (Vucassovich), Stevan/Stefan Vukasović (Stefano Vukasovich), Rafael Vukasović (Vucassovich), udova pok. Petra Vukasovića (gn. Pietro Vucassovich), Vojin Vukasović (Vucassovich), Nikola Vukasović (Nicolo Vucassovich), Simo Vukasović (Vucassovich), Matija Vukasović (Mattio Vucassovich), Jovan Vukasović (Giovanni Vucassovich), Mihajlo Vukasović (Michael Vucassovich), Dimitrije Vukasović (Demetrio Vucassovich), Đuro Vukasović (Giuro Vucassovich), Nikola Vukasović (Vucassovich), siročje Leso (Aleksa) Vukasović (Orfano Lesso Vucassovich), Aneta pok. Severia Vukasovića (Aneta gn. Severio Vucassovich), Andrijana pok. Mila Vukasovića (Andriana gn. Milo Vucassovich);

Perovića (trinaest kuća): Andrija Perović (Andrea Perovich), Jovan Perović (Giovanni Perovich), Luka Perović (Perovich), Aleksandar Perović (Lessandro Perovich), Dimitrije Perović (Demetrio Perovich), Jovan Perović (Giovanni Perovich), Saverio Perović (Perovich), Stijepo Perović (Stiepo Perovich), Nikola Perović (Perovich), Đorđe Perović (Perovich), Jovan Perović (Giovanni Perovich), Simo Perović (Perovich), Kate pok. Đorđa Perovića (Cate gn. Giorgio Perovich);

⁴⁸ S. Antoljak, »Orahovac (Boka Kotorska)«: 194-195.

Ćetkovića (osam kuća): Mihajlo Ćetković (Michiel Cietcoivich), Nikola Ćetković (Cetcovich), Petar Ćetković (Cietcovich), Nikola Ćetković (Cetcovich), Ćetko Ćetković (Cetcko Cetcovich), Luka Ćetković (Cetcovich), Matija⁴⁹ Ćetković (Maccio Cetcovich), Jovan Ćetković (Giovanni Cetcovich);

Laloševića (sedam kuća): Vido Lalošević (Lallossevich), Mitar Lalošević (Lallossevich), udovica pok. Ivana Laloševića (gn. Zuanne Lallossevich), Ivan Lalošević (Lallossevich), Andrija Lalošević (Lallossevich), Petar Lalošević (Pietro Lallossevich), Nikola Lalošević (Lalossevich);

Abramovića (šest kuća): Luka Abramović (Abramovich), Marko Abramović (Abramovich), Nikola Abramović (Abramovich), Simon Abramović (Abramovich), Jovan Abramović (Abramovich), Ignjatije Abramović (Ignatia Abramovich);

Lazarevića (pet kuća): paroh Petar Lazarević (Parroco Pietro Lasarevich), Marko Lazarevich (Lasarevich), Nikola Lazarević (Lasarevich), Stevan/Stefan Lazarević (Steffano Lasarevich), Nikola Lazarević (Lasarevich);

Radanovića (pet kuća): Panto Radanović (Radanovich), Savo Radanović (Radanovich), Savo Radanović (Radanovich), Ilija Radanović (Elia Radanovich), Vuko Radanović (Vuco Radanovich);

Ratkovića (pet kuća): Petar Ratković (Pietro Ratcovich), Saverio Ratković (Ratcovich), Jovan Ratković (Giovanni Ratcovich), Nikola Ratković (Nicolo Ratcovich), Petar Ratković (Pietro Ratcovich);

Vukotića (četiri kuće): Marko Vukotić (Vucotich), Bogdan Vukotić (Vucotich), Ilija Vukotić (Elia Vocotich), Vukota Vukotić (Vucota Vucotich);

Gopčevića (tri kuće): Sava/Savo Gopčević (Govcevich), Stijepo/Šćepo Gopčević (Govcevich), Špiro Gopčević (Govcevich);

Dakovića (tri kuće): Jovan Daković (Giovanni Dakovich), Staniša Daković (Stanissa Dacovich), Nikola Daković (Dacovich);

Stojića (tri kuće): Saverio Stojić (Stoich), Ilija Stojić (Elia Stoich), Luka Stojić (Stoich);

Vukašinića (tri kuće): Nikola Vukašinić (Vucassinovich), Božo Vukašinić (Vucassinovich), Andrija Vukašinić (Andrea Vucassinovich);

⁴⁹ Antoljak je *Macco* dešifrovao kao Matija. Vjerovatno je riječ o Matku, jer se u dokumentima pominje u Orahovcu Matko Ćetković, a možda je i Mato, jer je orahovački knez bio Mato Ćetković. U svakom slučaju, riječ je o varijantama istog imena.

Aleksića (dvije kuće): Ilija Aleksić (Elia Alexich), Marko Aleksić (Alexich);

Grubašića (dvije kuće): Kosta Grubašić (Costa Grubassich), Nikola Grubašić (Grubassich);

Dragutinovića (dvije kuće): Jovan Dragutinović (Giovanni Dragutinovich), Jovan Dragutinović (Dragutinovich);

Krivokapića (dvije kuće): Živko Krivokapić (Scivko Crivocapich), Vido Krivokapić (Crivocapich);

Kužina (dvije kuće): Lazar Kužina (Lazzaro Cusina), Filip Kužina (Filippo Cusina);

Radulica/Raduljica (dvije kuće): Tripko Radulica/Raduljica (Tripco Raduliza), Luka Radulica/ Raduljica (Raduliza);

Vidovića (dvije kuće): Jovan Vidović (Giovanni Vidovich), Dimitrije Vidović (Demetrio Vidovich);

Bjeladinovića (dvije kuće): Špiro Bjeladinović (Bieladinovich), Mijat Bjeladinović (Miat Bieladinovich);

Bjelanovića (jedna kuća): Krsto Bjelanović (Chresto Belanovich);

Dabižinovića (jedna kuća): Matija Dabižinović/Dabišević (Dabissevich);

Damjanovića (jedna kuća): Luka Damjanović (Damianovich);

Pantovića (jedna kuća): Jovan Pantović (Giovanni Pantovich);

Petrovića (jedna kuća): Jovan Petrović (Giovanni Petrovich);

Oroza (jedna kuća): Marko Oroz (Oroso);

Radojevića (jedna kuća): Matija Radojević zvani Bevanda (*Mattio Radoevich detto Bevanda*);

Stankovića (jedna kuća): Rosa pok. Vasa Stankovića (Rosa gn. Vasso Stancovich);

Rajkovića (jedna kuća): Špiro Rajković (Raicovich).

Očito Nakićenoviću nije bio poznat ovaj popis francuskih vlasti, jer nije pomenuo više porodica koje su živjele u Orahovcu početkom 19. stoljeća.

Krivokapići su se u Orahovac naselili iz Cuca, kao i Perovići. Perovići i Krivokapići, prema porodičnom predanju, potiču od sinova kneza Bajka, Vučića i Vučete. Jedan ogranak cuckih Perovića vodi porijeklo od Radulice Perovića. Možda je i orahovačka porodica Radulica/ Raduljica od njih.

Za *Šegotiće* je Miljanić samo pribilježio da ih ima u Kotoru.⁵⁰ U popisu časnika, dočasnika i vojnika u četi kapetana Frana Buće iz Kotora 1717. godine nailazimo na vojnika Jura Segotića iz Dalmacije.⁵¹

Bjeladinovići su zabilježeni u Riđanima (Nikšić) i kao: Biladinović 1438. godine u Kučima, Cetinju (19. vijek), Risnu i Kotoru. Porijeklom su ispod Huma Hotskog (Tuzi). U Kučima i nekim mjestima kao: Humac i Umce; u Morinju, Herceg-Novi kao: Biladinović 1438. godine; ogranak Višnjica (Golija), Nikšić, rod u Kotoru i u Risnu.⁵²

Petrovići su u Crnoj Gori registrovani u Očinićima, Njegušima, Kučima, Petrovu Dolu, Dupilu, Bandićima, Vuč(j)em Dolu, Budvi, Škaljarima, Čeklićima i u Tospudama (Cuca). Mada je veća vjerovatnoća da je strani pisar umjesto Perović greškom zabilježio Petrović (pravo ime rodonačelnika cuckih Perovića je Petar, a zvali su ga Pero), a tome, dakako, ide u prilog i to da su, prema predanju, Petrovići, isto kao i Perovići, došli iz Cuca u 17. stoljeću.⁵³

Grčići su došli u Orahovac u 18. vijeku iz Crne Gore.⁵⁴ Iako Nakićenović o njima ništa ne kaže, vjerovatno je riječ o starincima u Crnoj Gori, koje su ostali zvali "Grcima".

Rajković, bratstvo u Gluhom Dolu, Bukovik (Crmnica); Njeguši (Cetinje) 15. vijek; Kotor iz Debra (Makedonija); u Sokuljama (šumadijska Kolubara) ogranak Stanojevića (Milića) porijeklom od Nikšića; Čeklići (15. vijek) od njih su u Donjoj Bijeloj (Šavnik); Štedim i Grahovo, Nikšić, Plav oko 1870. godine i područno Vojno Selo iz Bjelopavlića; Rogami (Piperi) starosjedioci; u Piperima od kojih su iseljeni u Orašje, pa u Kosijere;⁵⁵

Bjelanović, Donja Ržanica (Berane); sa Čeva; Velika (Plav) i područno Murino, doselili se iz Trepača (Berane), a porijeklom su od Vojinovića sa Čeva, a starinom iz Metohije;⁵⁶ mogu biti i od Krivokapića, jer je Bjelanović sekundarno prezime jednog ogranka Krivokapića;

⁵⁰ A. Miljanić i V. Miljanić, *Prezimana u Crnoj Gori*: 264.

⁵¹ Lovorka Čoralčić, »Kotorski plemići Frano Buća, Gabrijel Vraćen i Nikola Paskvali - zapovjednici mletačkih prekomorskih vojnih postrojbi (prva polovica XVIII. stoljeća).« *Povijesni prilozi* 42 (2012): 265.

⁵² A. Miljanić i V. Miljanić, *Prezimana u Crnoj Gori*: 35.

⁵³ S. Nakićenović, *Boka, antropogeografska studija*: 246.

⁵⁴ S. Nakićenović, *Boka, antropogeografska studija*: 251.

⁵⁵ A. Miljanić i V. Miljanić, *Prezimana u Crnoj Gori*: 226.

⁵⁶ A. Miljanić i V. Miljanić, *Prezimana u Crnoj Gori*: 35-36.

Radojevići, rod koji se pominje u poveljama Ivana Crnojevića; grana bratstva Marojevića u Čekličima; s Čeva iz Crne Gore;⁵⁷

Grubišići, *Grubaševići*, Bečići (Budva) 1440. godine; Orahovac i Perast (Boka Kotorska), porijeklom su iz Hercegovine; takođe Grubašić u Perastu;⁵⁸

Lipovac, Građani i Dujevo (Rijeka Crnojevića), porijeklom od Prizrena; Grahovo (Nikšić), Orahovac (Kotor) i Risan, porijeklom iz Hercegovine; Lipovci (Ivanovići, Ilići), bratstvo u Zaljuti;⁵⁹

Gopčevići su se iz Stare Crne Gore doselili u Orahovac, a potom su prešli u Pode kod Herceg-Novog. Prezime zabilježeno u Krtolama i Orahovcu u Boki Kotorskoj; u Hrvatskoj samo šest osoba u Splitu 1948. godine, i kao: Gopčev, Podi, Herceg-Novu u 14. vijeku; Rošča (Tivat) i krtolska naselja u 12. vijeku. Od njih su u Gornjoj (Boka Kotorska), Trstu i Rusiji; Dobrota (Kotor), Ljuta u Orahovcu (Kotor), doseljenici iz Kuča;⁶⁰

Orozi u Žiljevu i Šurićima (Hercegovina) su ogranak bratstva Milovića iz Grahova;⁶¹ Oroze bilježimo i u Površi trebinjskoj. Tamo je dio ove porodice promijenio prezime u Todorović;⁶²

Gunjajevići, Orahovac (Risan), porijeklom su iz Stare Crne Gore; registrovani i u Dobroti i Ljutnoj kod Katora;⁶³ ima iseljenih u Srbiju i na Kosovo, kao i u Argentinu;

Kraševac, samo petnaest osoba kod Slavenskog Broda, Dugog Sela i u Zagrebu, kajkavsko prezime Kreševac u selu Lenišće kod Klanjca;⁶⁴ Kraševac, zasvjedočeno kod Daruvara, Karlovca, Belog Manastira, Bjelovara, Zagreba; Kraševac u Osijeku i Zagrebu; Kreševac kod Dugog Sela, Slavenskog Broda, Zagreba.⁶⁵

⁵⁷ A. Miljanić i V. Miljanić, *Prezimana u Crnoj Gori*: 222.

⁵⁸ A. Miljanić i V. Miljanić, *Prezimana u Crnoj Gori*: 133.

⁵⁹ A. Miljanić i V. Miljanić, *Prezimana u Crnoj Gori*: 183-184.

⁶⁰ A. Miljanić i V. Miljanić, *Prezimana u Crnoj Gori*: 128.

⁶¹ A. Miljanić i V. Miljanić, *Prezimana u Crnoj Gori*: 210.

⁶² Savo Pujić, »Onomastika Površi trebinjske.« *Onomatološki prilozi* 18 (2005): 297, 412-413.

⁶³ A. Miljanić i V. Miljanić, *Prezimana u Crnoj Gori*: 135.

⁶⁴ V. Mihajlović, *Srpski prezimenik*: 606.

⁶⁵ Petar Šimunović i Valentin Putanec, *Leksik prezimena Socijalističke Republike Hrvatske*. Zagreb: Nakladni zavod Matice hrvatske, 1976: 332, 334.

4. Orahovačka antroponimija

Antroponimi su ekscerpirani iz istorijskih dokumenata, posebno francuskog popisa vlasnika nekretnina u Orahovcu početkom 19. vijeka (1808), etnološke građe Sava Nakićenovića (1913) i iz podataka koje je 1974. godine saopštio Božo Gopčević.⁶⁶ Registrovano je 77 osobnih imena (66 muška i 11 ženskih) i 47 prezimena. Većina imena je hrišćanska, ali registrujemo i nešto narodnih, teofornih i zaštitnih imena. U vrijeme Darantuma bilježimo i nekoliko imena koji imaju romansku, vlašku komponentu: *Melikus* (Melkuš), *Chitun* (Čitun), *Negulgl* (Negul). Sve antroponime dijelimo u tri osnovne skupine: osobno ime, prezime i nadimak (eponim).

4.1. Osobna imena

Korpus orahovačkih imena nam daje sljedeću sliku. Prvi pomeni imena odnose se na 14. stoljeće. Tada registrujemo narodna imena od osnove *mil-* i *rad-*: *Miško* (1326), *Milo*, *Radosta* (1326), *Radovan* (1326), *Radomir* (1331), *Miloš* (1331), zaštitno ime *G(e)rdoman* (1326), ime složeno od slovenskih osnova *Hranislav* (1337), ali i vlaška (romanska) imena tipa *Melikus* (1331), *Chitun* (1331), *Negulgl* (1331). Dakle, 14. vijek nam predočava slovensko-vlašku simbiozu na području Orahovca. Tokom sljedećeg stoljeća registrujemo zaštitna imena *Stojko* (1431), *Dabišin* (1437), *Stojša* (1440), imena od osnove *mil-* i *rad-* tipa *Miladin* (1440), *Ratko* (1440) i albansko ime *Don* (1437). Očito je da je slovenska komponenta nadvladala vlašku, ali se nazire novi elemenat - albanski, doduše u jednom usamljenom primjeru. Tokom 16. vijeka, takođe, bilježimo zaštitno ime *Dabo* (1503), ime od osnove *rad-* *Rade* (1503), teoforno ime *Božo* (1544), ali se javljaju i pokraćenice od biblijskih (imena svetitelja i drugih ličnosti iz crkvenog kalendara): *Petko* (1503) i *Đuro* (1544). Taj trend se nastavlja i početkom 17. stoljeća s imenima tipa *Niko* (1614) i *Vajo* (1614). Što se, pak, tiče imena registrovanih u Orahovcu s početka 19. stoljeća i onih u 20. stoljeću, ona su većinom biblijska: *Jovan*, *Nikola*, *Luka*, *Petar*, *Marko*, *Ilija*, *Andrija*, *Dimitrije*, *Đorđe*, *Ivan*, *Matija*, *Mihajlo*, *Stevan/Stefan*, *Rafael*, *Vaso...* dok je udio narodnih, teofornih i zaštitnih imena marginalan.

Vlastito ime osnovno je ime muškarca ili žene, koje služi u svakodnevnoj komunikaciji. To je prvi dio punog imena u koji ulaze vlastito ime i prezime.

⁶⁶ S. Antoljak, »Orahovac (Boka Kotorska)«: 195.

Vlastita imena podijelit ćemo u tri grupe: *maskulonimi* (muško ime), *feminonimi* (žensko ime) i *hipokoristici*.

Pod izrazom *maskulonim* podrazumijevamo osobno ime muškarca. Među muškim ličnim imenima najzastupljenija su Nikola i Jovan, potom Luka, Petar, Marko, Ilija, Saverio, Andrija, Dimitrije i Špiro, dok su ostala registrovana samo jednom ili dva puta.

Učestalost muških ličnih imena u Orahovcu:

Jovan (13 x), Nikola (13 x), Luka (6 x), Petar (5 x), Marko (5 x), Ilija (4 x), Saverio (4 x), Andrija (3 x), Dimitrije (3 x), Špiro (3 x), Đorđe (2 x), Ivan (2 x), Matija (2 x), Mihajlo (2 x), Stevan/Stefan (2 x), Tripko (2 x), Vido (2 x), Aleksandar (1 x), Anton (1 x), Božo (1 x), Bogdan (1 x), Chitun (1 x), Četko (1 x), Dabišin (1 x), Đuro (1 x), Đon (1 x), Filip (1 x), Gerdoman (1 x), Hranislav (1 x), Ignjatije (1 x), Kosta (1 x), Krsto (1 x), Lazar (1 x), Leso (1 x), Melikus (1 x), Mijat (1 x), Miladin (1 x), Milo (1 x), Miloš (1 x), Mitar (1 x), Miško (1 x), Negulglja (1 x), Niko (1 x), Panto (1 x), Petko (1 x), Rade (1 x), Radovan (1 x), Radomir (1 x), Radosta (1 x), Rafael (1 x), Ratko (1 x), Savo (1 x), Severio (1 x), Simo (1 x), Simon (1 x), Staniša (1 x), Stijepo/Šćepo (1 x), Stojko (1 x), Stojša (1 x), Vajo (1 x), Vaso (1 x), Vojin (1 x), Vuko (1x), Vukota (1 x), Živko (1 x).

Pojam *feminonim* obuhvata osobno ime žene. U dostupnim dokumentima nalazimo pomen samo jedanaest ženskih imena, tako da je njihova zastupljenost ograničena tim podatkom:

Andrijana (2 x), Jana (2 x), Andra (1 x), Aneta (1 x), Kate (1 x), Rosa (1 x), Stojslava (1 x), Stana (1 x), Sofija (1 x), Milena (1 x).

Pojam *hipokoristik* označava ono vlastito ime koje je izvedeno od glavnog imena. Hipokoristik bi, po svojoj funkcionalnosti, bio zapravo sekundarno ime, jer je ono izvedenica od primarnog odnosno "službenog" imena. U Orahovcu su zasvjedočeni sljedeći hipokoristici:⁶⁷ Andra, Aneta, Božo, Dabo, Đuro, Jana, Kate, Leso, Milo, Miško, Niko, Panto, Petko, Rade, Rosa, Simo, Stana, Stijepo/Šćepo, Špiro, Tripko, Vajo, Vaso, Vido, Živko.

⁶⁷ "Kraćenjem temeljnih imena nastajali su hipokoristici, npr. *Ive, Nine*. No u mnogih imena njihovo se hipokoristično značenje ispraznilo te su ta imena, postavši značenjski neutralna, preuzela funkciju službenih imena, npr. *Ante, Toni, Ćiro, Đuro, Frane, Grga, Grgo, Ive, Jandre, Jere, Joso, Jure, Krešo, Mate, Paško, Pešo, Sava, Slave, Stipe, Stevo, Šime, Špiro, Vrane*." Vidi: Ankica Čilaš Šimpraga, »Muška osobna imena u Promini.« *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 37/2 (2012): 352.

Pregled osobnih imena po motivaciji

Od antroponima:

Biblijska imena (puna i skraćena): Andrija, Andrijana, Dimitrije, Đon, Đorđe, Đuro, Ignjatije, Ilija, Ivan, Jovan, Kate, Kosta, Krsto, Lazar, Luka, Marko, Matija, Mihajlo, Mijat, Mitar, Niko, Nikola, Panto, Petar, Petko, Rafael, Sava/Savo, Simon, Simo, Sofija, Stevan/ Stefan, Stijepo/Šćepo, Špiro, Tripko, Vajo, Vaso.

Teoforna imena: Bogdan, Božo.

Zaštitna imena: Dabišin, Dabo, Staniša, Stojko, Stojša, Stojslava, Stana, Vuko, Vukota.

Narodna imena: Miladin, Milena, Milo, Miloš, Rade, Ratko, Radosta, Radomir, Radovan, Hranislav.

Imena aloglotskoga postanja: vlaškok (romanskog) porijekla: Čitun (Chitun), Negulga (Negul), Melikus (Melkuš); albanskog porijekla: Đon (albanska varijanta imena Jovan).

4.1.1. Muška imena

Aleksandar (1808/1809)⁶⁸, grč. Ἀλέξανδρος, *Aléxandros*, zaštitnik ljudi;

Andrija (1808/1809), grč. grč. Ἀνδρέας, *Andréas*, lat. *Andreas*, u značenju hrabar, muževan;

Anton (1808/1809), od Antonije, latinski *Antonius*, rimsko porodično ime;

*Bogdan*⁶⁹ (1808/1809), prevod grčkog *Theodosios*, “theos” (Bog) + “dosis”, dat od Boga;

Božo (1544), hipokoristični oblik imena Božidar (od pridjeva *božji* i imenice *dar*);

Čitun, Čitun (1331), tamna postanja;

*Ćetko*⁷⁰ (1808/1809), od Cvjetko, ime koje se daje onima koji se rode na hrišćanski praznik Cvijeti;

⁶⁸ U zagradama je data godina kada je ime zasnježeno u Orahovcu.

⁶⁹ Ime *Bogdan* se davalo djetetu koje su roditelji dugo željeli, pa im ga napokon *Bog dao*, od latinskoga *Deo-datus* (Daudet, Deusde, Donadieu, Deodat, Dieudonne), odnosno prevedenice hebrejskoga oblika *Jonathan* ili *dar Božiji*.

⁷⁰ Dijalekatski oblik imena Cvjetko, jekavsko jotovanje Cvjetko > Cjetko > Ćetko.

Dabišin (1437), Dabiša, izvedeno od Dab(a) + iša;

Daba/o (1503), od Dabiživ, a može biti i hipokoristik od Dajbog - bog dalvalac, jedan od vrhovnih bogova u slovenskoj mitologiji;⁷¹

Dimitrije (1808/1809), od Demetrio, grč. rod zemljin, ime hrišćanskog svetitelja, postalo od Demetre, boginje zemljoradnje i plodnosti u grčkoj mitologiji;

Don (1437), alb. oblik imena Jovan; *Jovan*, hebr. bog se smilovao, biblijsko ime;

Ivan (1808/1809), hebr. *Jehochánán*, po porijeklu isto ime kao Jovan, ušlo u naš jezik preko grčkoga jezika kao izvornika i (češće) kao posrednika: Ivan, a ne preko latinskog *Johannes*;⁷²

Đuro (1544), od Đurađ,⁷³ Đurđe, grč. zemljoradnik (potiče od *gheorgos* (ratar) kao složenica od *ghe* - zemlja i (*v*)*ergon* - rad), ime hrišćanskog svetitelja;

Dorđe (1808/1809), isto kao Đurađ;

Filip (1808/1809), grčko ime, ljubitelj konja, ime hrišćanskog svetitelja;

*G(e)rdoman*⁷⁴ (1326), Grdoman, izvedeno od korijena *grd* + *oman* kao Vuroman;

Hranislav (1337), složeno ime od slovenskih osnova;⁷⁵

Ignjatije (1808/1809), grč. i lat. ime Ignatius, *ignis* = vatra, ime hrišćanskog svetitelja;

*Ilija*⁷⁶ (1808/1809), biblijsko ime jevrejskog proroka;

⁷¹ Milica Grković, *Rečnik ličnih imena kod Srba*. Beograd: Vuk Karadžić, 1977: 71.

⁷² Latinski oblik *Iohannes* ili *Iohannis* (isto kao i kasnolatinski *Ioannis*), te grčki *Ioannes* reprodukcije su hebrejskog *Yohanan*, kao jednog od najčešćih antroponima teoforskog karaktera, sastavljenog od *Yo* (što je skraćena forma za ime boga Yahve) i *hanan* (imao je milosti). Prema tome, značenje imena *Yohanan* jest: "Bog je imao milosti." Vidi: Marina Marasović-Alujević, »Hagionimi srednjovjekovnog Splita.« *Starohrvatska prosvjeta* 15 (1985): 279; Petar Šimunović, *Uvod u hrvatsko imenoslovlje*. Zagreb: Golden marketing - Tehnička knjiga, 2009: 46.

⁷³ Lik Đurađ potvrđen je na južnoslovenskim prostorima 1254. godine. Vidi: Domagoj Vidović, »Prilog proučavanju odraza svetačkog imena Juraj u hrvatskoj antroponimiji.« *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 33 (2007): 431.

⁷⁴ *Grd*: sveslov. i praslov. *grdb*: ohol (samo u književnosti pisanoj crkvenim jezikom), strašan (kod dubrovačkih pisaca).

⁷⁵ M. Grković, *Rečnik ličnih imena kod Srba*: 204.

⁷⁶ M. Marasović-Alujević smatra da latinski antroponim *Elias*, odnosno grčki *Elias*, potiče od hebrejskog *Elijah(u)*, što je zapravo dvostruko formirani *teonim*, jer sadrži dva božja imena: *Elohim* i *Yahve*, oba pojedinačno neizgovorljiva vjernicima (M. Marasović-Alujević, »Hagionimi srednjovjekovnog Splita.«: 278).

Kosta (1808/1809), grčko ime, hipokoristik od Konstantin, lat. *Constantinus* = postojan, ime hršćanskog svetitelja;

Krsto (1808/1809), prevod grčkog imena krst, može biti i hipokoristik od Hristifor, Hristofor;⁷⁷ hipokoristik/ime Krsto izvedivo je iz više imena, s istom osnovom;

Lazar (1808/1809), hebr. pomaže Bog, biblijsko ime, grč. *Lazaros* < hebr. *El'azar*;

Leso (1808/1809), od Aleksa, od Aleksandar, ili od Aleksije, grč. onaj koji donosi pomoć;

Luka (1808/1809), ime jednog od četiri jevanđeliste, grčko ime *Lukas*, iz kojeg je onda nastalo i latinsko *Lucas* i *Luca*;⁷⁸

Matija (1808/1809), latinsko ime *Matheus* vulgarizirani je oblik grčkog *Maththáios* ili u starijim kodeksima *Mattháios*;⁷⁹

Marko (1808/1809), lat. Marcus, ime jednog od četiri jevanđeliste;

Melikus, Melkuš (1331), Melko hipokoristik od Melentije, izvedenica od Melk(o) + uš;⁸⁰

Mihajlo (1808/1809), varijanta imena Mihailo, biblijsko ime, grčki Μιχάλης i latinski oblik *Michael* vezuju se na hebrejski oblik *Mikha'el* sa značenjem "tko (je) kao Bog?";⁸¹

Mijat (1808/1809), varijanta imena Mihat (x > j), Mihat izvedeno od Mih(a) + at;⁸²

Miladin (1440), izvedeno od korijena mil + adin ili od Milad + in;

Miloš (1331), izvedeno od korijena mil + oš;

Miško (1326), izvedeno od miš(a) + ko, hipokoristik od Milan, Miloš, Mihailo;

⁷⁷ Prema grč. Christóphoros "koji je nositeljem pomazanika, Krista." Vidi: Stipe Kekez, »Nacrt za razvoj imenske formule u Tivtu.« *Folia onomastica Croatica* 22 (2013): 109.

⁷⁸ Vjerojatno je hipokoristik osobnog imena *Lukanós* - što odgovara latinskom obliku *Lucanus* (M. Marasović-Alujević, »Hagionimi srednjovjekovnog Splita.«: 285).

⁷⁹ Potiče od hebrejskog osobnog imena teoforičnog karaktera *Matithyas* sa značenjem "Božji dar", kasnije skraćeno u *Mathathas*. Vidi takođe: M. Marasović-Alujević, »Hagionimi srednjovjekovnog Splita.«: 289.

⁸⁰ M. Grković, *Rečnik ličnih imena kod Srba*: 129.

⁸¹ M. Marasović-Alujević, »Hagionimi srednjovjekovnog Splita.«: 289.

⁸² M. Grković, *Rečnik ličnih imena kod Srba*: 130, 139.

Milo, Milo/a, hipokoristik od Milorad, Miloslav;

Mitar (1808/1809), varijanta imena D Mitar, Dimitrije;⁸³

Niko (1614), hipokoristik od Nikola;

Nikola (1808/1809), grčko ime, narod pobjeđuje, ime hrišćanskog svetitelja;

*Negulgl*⁸⁴ (1331), vjerovatno Negul, izvedeno od korijena neg + ul, možda Nježilović, patronimik od Nežilo/Nježilo, zabilježeno u srednjovjekovnim spomenicima, Nežilo, izvedeno od než(a) + ilo;⁸⁵

Petar (1808/1809), grč. Petros (πέτρος), stijena, kamen, ime hrišćanskog svetitelja;

*Petko*⁸⁶ (1503), hipokoristik od Petar, ali nije isključeno da je ime nastalo po danu u sedmici;

Rafael (1808/1809), hebr. Rafailo, Bog liječi, biblijsko ime;

Rade (1503), od Radivoj, Radoslav;⁸⁷

Radomir (1331), složeno ime Rad(o) + mir, jedno od najranije posvjedočenih slovenskih imena, bilježe ga mnogi srednjovjekovni spomenici;

Radosta (1326), izvedeno od rados + ta;

Radovan (1326), trpni pridjev glagola radovati uzet za lično ime;

Ratko (1440), izvedeno od korijena rad + ko;⁸⁸

Sava/Savo (1808/1809), aram. Saba, starac, djed, kalendarsko ime;

Saverio (1808/1809), od italijanskog Saverio, od lat. *Xaverius*; Severio, Severin, lat. *Severinus*, ozbiljan;⁸⁹

Simo (1808/1809), od Simeun, varijante imena Simeon, biblijsko ime;

Simon (1808/1809), hebr. slušati, biblijsko ime;⁹⁰

⁸³ M. Grković, *Rečnik ličnih imena kod Srba*: 76, 138.

⁸⁴ Vjerovatno je vlaškog (romanskog) porijekla.

⁸⁵ M. Grković, *Rečnik ličnih imena kod Srba*: 97, 144-145.

⁸⁶ Osobno ime (< hipokoristik) Petko bilo je često prema patronimima u cijeloj Boki u 18. stoljeću (npr. u Sasovićima, Toploj, Bijeloj). Nalazimo Petkov Jakov, Petkov Jovo, Petkov Leso, Petkov Ostoja, Petkov Simo, Petkov Todor, Petkov Vuko (S. Kekez, »Nacrt za razvoj imenske formule u Tivtu.«: 78).

⁸⁷ M. Grković, *Rečnik ličnih imena kod Srba*: 84.

⁸⁸ M. Grković, *Rečnik ličnih imena kod Srba*: 97, 166-167, 171.

⁸⁹ M. Grković, *Rečnik ličnih imena kod Srba*: 175, 177.

⁹⁰ M. Grković, *Rečnik ličnih imena kod Srba*: 179.

*Staniša*⁹¹ (1808/1809), izvedeno od korijena stan + iša, a može biti i od imena Anastasio, koje potiče od grčkog *Anastasia* i *Anastasios*, prema imenici *anastasis* - uskrsnuće;⁹²

Stevan/Stefan (1808/1809), isto ime samo f > v, vijenac, ime hrišćanskog svetitelja; *Stijepo/Šćepo* (1808/1809), od Stjepan, jekavska varijanta imena Stepan, Šćepan varijanta imena Stjepan, isto ime kao Stefan samo f > p;⁹³

Stojko (1431), izvedeno od korijena stoj + ko;

Stojša (1440), izvedeno od korijena stoj + ša; možda i od Anastasio, prema latinskom *Anastasius*, odnosno grčkom *Anastasios*;

Špiro (1808/1809), hipokoristik od Spiridon, grč. ime hrišćanskog svetitelja;

Panto (1808/1809), hipokoristik od Pantelejmon, Pantelija; Pantaleon, lično ime grčkog porijekla, skraćeno od grčkog Παντελεήμων već u grčkom (kraće) Πανταλέων, liječnik, odatle omiljenost toga imena;⁹⁴

Tripko (1808/1809), izvedeno od Trip (a) + ko, od Tripun, isto ime kao Trifun, Trifon, grč. onaj koji voli zadovoljstvo i veselje, ime hrišćanskog svetitelja;⁹⁵

Vaso (1808/1809), Vaso/a, hipokoristik od Vasilije, grč. carski, ime hrišćanskog svetitelja;

Vajo (1614), hipokoristik od Valerijan, Vasilije;

Vido (1808/1809), lat. Vitus, ime hrišćanskog svetitelja, od Vid, Vidosav, složeno ime kao Vidoslav;⁹⁶

⁹¹ U prošlosti se ovo ime davalo kao zaštitno ime kada su djeca umirala i/ili kada su se djeca mnogo radala.

⁹² M. Marasović-Alujević, »Hagionimi srednjovjekovnog Splita.«: 270.

⁹³ M. Grković, *Rečnik ličnih imena kod Srba*: 186-187.

⁹⁴ "Odatle *Pantàlija*, m. = *Pantèlija* (upor. rum. *Fintile*), prezime *Pantelić*, hipokoristik *Panta* m (upor. rum. *Pinted*), prezime *Pantie* (Bosna, pravoslavci), *Pane*, prezime *Panić*. Prema ngr. *nt* > *nd*: *Panda*, *Pandák*, prezime *Pandaković*" (Petar Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, knjiga druga*. Zagreb: JAZU, 1972: 599).

⁹⁵ Prema latinskome Tryphon odnosno italijanskome Triphone. Mate Šimundić izvodi ovo ime iz grčkoga Trýphōnos (S. Kekez, »Nacrt za razvoj imenske formule u Tivtu.«: 100).

⁹⁶ "Strana puku leksički nerazumljiva kršćanska imena koja sve više postaju obvezna i dominantna počinju od XV. stoljeća dobivati prijevodne likove: Florio > Cvjetko, Kristo > Krile, Alegretto > Rado, Natale > Božo, Luka > Vuko, Vitale > Vido, Amalia > Ljubica, Gloria > Slava (...) Puk je takva 'prijevodna' imena prihvaćao i njima se služio" (P. Šimunović, *Uvod u hrvatsko imenoslovlje*: 161). Vidi i: M. Grković, *Rečnik ličnih imena kod Srba*: 52.

Vojin (1808/1809), izvedeno od korijena voj + in;

Vuko (1808/1809), Vuk, opšteslovenska riječ indoevropskog porijekla od najranijih vremena uzeta za lično ime u slovenskoj zajednici; Vuko(a) od Vukovoj, Vukosav;⁹⁷

Vukota (1808/1809), izvedeno od vuk + ota;⁹⁸

Živko (1808/1809), izvedeno od korijena živ + ko.

4.1.2. Ženska imena

Andrijana (1808/1809), izvedeno od muškog imena Andrij(a) + ana;

Aneta (1808/1809), franc. Annette, hipokoristik od Ana;

Jana (1808/1809), varijanta imena Ana ili hipokoristik od Jovana;

Kate (1808/1809), Kata od Katarina, varijanta imena Ekatarina, grč. čista nada, ime hrišćanske svetiteljke;⁹⁹

Milena (1808/1809), izvedeno od korijena mil + ena;

Rosa (1808/1809), od Roksanda (varijanta imena Roksandra), Roksandra - ime nastalo ukrštanjem imena Aleksandra i Roksana;¹⁰⁰

Sofija (1808/1809), grč. mudrost, ime hrišćanske svetiteljke;

Stana (1808/1809), od Stamena, Stanislava i sl. a može biti i od Anastasija. U Crnoj Gori ime Stana, Stanica, Stanka itd. se davalo da bi se zaustavilo rađanje ženske djece.¹⁰¹

⁹⁷ M. Grković, *Rečnik ličnih imena kod Srba*: 59.

⁹⁸ M. Grković, *Rečnik ličnih imena kod Srba*: 60.

⁹⁹ Grčko osobno ime *Aikaterine* nastalo je pogrešnom grafijom imena *Ekaterine*, vjerojatno kao ženski oblik imena *Ekatrós*, možda kao derivat od *Ekatos* (Apolonov atribut) ili pak od *Ekáte*, božice zagrobnog života. Od *Aikaterine* potječe pogrešna latinska grafija *Catharina* iz koje se raširio antroponim *Catherina* u svim zapadnoevropskim jezicima (u različitim varijantama) (M. Marasović-Alujević, »Hagionimi srednjovjekovnog Splita.«: 282).

¹⁰⁰ M. Grković, *Rečnik ličnih imena kod Srba*: 300.

¹⁰¹ "Prezimeni izvedena od ženskih imena *Stana* (Stanić), *Stanka* (Stančić), *Stojka* (Stojčić), *Stojna* (Stojnić), *Dosta* (*Dostal*), *Dostana* (Dostanić) i sl. nastajala su u obiteljima gdje su se rađale samo djevojčice, a njima se (magijskim djelovanjem) željelo stati sa 'ženskinjem'. Nije to isključivo ni naš hrvatski ni slavenski običaj u nadijevanju takvih imena. U Grka su to *Stamate*, u Talijana *Ferme*, u Albanaca *Shkurte* i *Sose* 'zadnja', a u Dagestanu na Kavkazu nadijevali su u tim prigodama ime *Kyz-tamen* ('Dosta s djevojkama'). Baš kao i u nas ženskim imenom - *Dosta!*" (P. Šimunović, *Uvod u hrvatsko imenoslovlje*: 183).

Stojslava (1431), složeno ime od slovenskih osnova;¹⁰² *stoj*¹⁰³ + *slava*, izvedena je od riječi *stajati* u smislu *postojati*, i znači “onaj koji dugo živi”, “onaj koji je dugo slavan”.

4.2. Prezimena

Po načinu motivacije prezimena dijelimo u dvije osnovne skupine: patronimi i matronimi. *Patronim* ili *patronimik* (grč. *pater* - otac + *onoma* - ime) prezime je koje je nastalo prema muškom osobnom imenu, i to najčešće po očevom imenu. *Matronim*, *matronimik* ili *metronimik* (grč. *meter* - majka + *onoma* - ime) prezime je koje je nastalo prema ženskom osobnom imenu, najčešće prema majčinom imenu. Nadimak ili *eponim* (grč. *epi* - nad + *onoma* - ime) ime je za čitavu obitelj, koje se daje radi njenog bližeg određenja. Prema vrsti nadimak može biti: porodični i osobni. Osobni nadimak se nadijeva isključivo jednoj osobi. Ona čak i može imati porodični nadimak, ali su okolnosti uslovile pojavu osobnog nadimka radi bližeg određenja i jače personalizacije pojedinca. U orahovačkoj antroponimiji rijetko bilježimo prezimena nadimačkoga postanja: Krivokapić, Oroz, Bjelanović, Šegotić. Još su rjeđa prezimena po zanimanju: Kovač, Kužina.

U korpusu su zabilježena sljedeća prezimena:

Abramović (1808/1809), patronimik, Abram (grč. *Abraam* < hebr. *Abraham*), herb. uzvišeni otac, biblijsko ime;

Aleksić (1808/1809), patronimik od Aleksandar, zaštitnik ljudi, ili Aleksije, grč. onaj koji donosi pomoć;

Bjeladinović (1808/1809), patronimik, Bjeladin (jekavska varijanta imena Beladin), izvedeno od korijena b(j)el + adin kao Miladin, Živadín;

Bjelanović, patronimik, Bjelan,¹⁰⁴ jekavska varijanta imena Belan, izvedeno od korijena b(j)el + an kao Milan, Radan;

¹⁰² M. Grković, *Rečnik ličnih imena kod Srba*: 309-311.

¹⁰³ U korijenu *stoj-* imamo samoglasnik *o* umjesto analogijskog *a*, što je karakteristična pojava u ličnim imenima starog dvočlanog tipa i u hipokorističkim izvedenicama.

¹⁰⁴ Osobno ime Belan možda je nadimačkoga postanja, s osnovom *běl-*, a u tome slučaju označivao je čovjeka (ili vola) bijele dlake (S. Kekez, »Nacrt za razvoj imenske formule u Tivtu.«: 102).

*Brajković*¹⁰⁵ (1437, 1440), ime izvedeno od hipokoristika Braja (od Bratislav, Bratomir itd) i sufiksa -ko;¹⁰⁶

Branković, patronimik, Branko, izvedeno od korijena bran + ko;

Cicović (1808/1809), patronimik od muškog nadimka Cico ili matronimik od ženskog nadimka Cica od Milica, Slavica;

Ćetković (1808/1809), patronimik, Ćetko, Cvjetko, ime koje se daje onima koji se rode na hrišćanski praznik Cvijeti;¹⁰⁷

Gopčević (1808/1809), osnova: lično ime Gopac - okolina Vranja u 19. vijeku,¹⁰⁸ vjerovatno izvorno Gobac, odnosno onaj koji je poguren;¹⁰⁹

*Grčić*¹¹⁰ (1808/1809), od Grca, Grigorije, Grkoslav; Grčin, izvedeno od Grk + in;¹¹¹

Grubišić (1808/1809), patronimik od imena Grubiša, koji se javlja u srednjovjekovnim spomenicima od 11. stoljeća,¹¹² izvedeno od korijena grub + iša;¹¹³

¹⁰⁵ U srednjem vijeku je zabilježeno u mnogim izvorima kao posljedica zajedničkog življenja u porodičnim zadrugama: Bratan, Brajko, Brajo, Brajša (P. Šimunović, *Uvod u hrvatsko imenoslovlje*: 152). Vidi i: Milica Grković, »Imena zarobljenih ratnika Stefana Lazarevića u Samarkandu.« *Onomatološki prilozi 2* (1981): 94.

¹⁰⁶ M. Grković, *Rečnik ličnih imena kod Srba*: 44.

¹⁰⁷ Dijalekatski oblik imena Cvjetko, jekavsko jotovanje Cvjetko > Cjetko > Ćetko. "U starim imenima od dva člana potvrđen je Cvitimir kasno (u 15. vijeku). Obilno su potvrđeni hipokoristici odatle: Cvjetko, Cvjetan, Cvjetašin za muškarce, Cvjetana i Cvijeta (15. i 16. vijek) za žene ne samo kod nas nego i u bugarskom. Upor. crnogorsko prezime Ćetković. Vrlo je vjerovatno da ovaj antroponimički tip nije samo slavenski nego da je nastao na Balkanu kao prevedenica prema romanskim *Florus, Flora, Florianus*" (Petar Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, knjiga prva*. Zagreb: JAZU, 1971: 282).

¹⁰⁸ V. Mihajlović, *Srpski prezimenik*: 255.

¹⁰⁹ Crnogorski dijalekt gobav; "gob (Marulić) pridjev, poimeničen goba m. (Dubrovnik, Lopar, Rab, Malinska, Potomje) 'grbavac'. Prošireno na -av gôbav (Budva, Perast, Stoliv, Božava, Lika), na -ost gobast (17. vijek Glavinić) 'grbav', od tal. *gobbo*, upor. grba, grbav" (P. Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, knjiga prva*: 583).

¹¹⁰ U Crnoj Gori su starosjedioce zvali Matarugama, Španjama i Grcima. Stoga je vjerovatno da Grčići potiču od neke starinačke porodice.

¹¹¹ M. Grković, *Rečnik ličnih imena kod Srba*: 69.

¹¹² M. Grković, *Rečnik ličnih imena kod Srba*: 68-69; M. Grković, »Imena zarobljenih ratnika Stefana Lazarevića u Samarkandu.«: 95.

¹¹³ *Grubašić*, izvedeno od korijena grub + aš; Slavenski pridjev *grub* ranije se primjenjivao u značenju *neotesan, prost* ili *ružan*, a njegovo još starije značenje *neobično velik* odlikovalo je staročeški jezik, i to je po svoj prilici prvobitno značenje ovoga pridjeva (P. Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, knjiga prva*: 626).

Gunjajić/Gunjajević (1808/1809), onaj koji nosi *gunj*;¹¹⁴ ali i (...) *gdünja* f., *gunja* (Vuk, Slavonija), na *-ača gunjača* (Dalmacija) “1° vrsta smokve, 2° prezime”, pridjev *gunjev*, poimeničen *gunjevača* (Šulek) “vino od *gunje*”, *gunjevina* (Šulek);¹¹⁵

Dabižinović (1808/1809), Dabiživ, složeno ime od tri elementa *da* + *bi* + *živ*, ima funkciju zaštitnog imena u vidu blagoslova.

Daković (1808/1809), *Dako(a)*, od *Damjan*, *Danilo*;¹¹⁶

Damjanović, patronimik (grč. *Damianos*), ime hrišćanskog svetitelja, od grčkog korijena *damas* ili *damos*, odnosno *damazo*, *damnenisa* sa značenjem “ukrotiti, potčiniti”;¹¹⁷

Dragutinović (1808/1809), patronimik, *Dragutin*, izvedeno od *Dragut* + *in*;

Dobrilović (1331), patronimik od *Dobriilo*, izvedeno od *Dobr(a)* + *ilo*;

Đurđević (1503), patronimik od *Đurađ*, *Đurđe*, grč. zemljoradnik, ime hrišćanskog svetitelja;

Jovanović (1913), patronimik, od *Jovan*, hebr. Bog se smilovao, biblijsko ime;

Kovač (1326), naziv zanimanja uzet kao lično ime,¹¹⁸ sveslav. i praslav. radna imenica na *-áč kovač*, gen. *-ača m* “1° faber, 2° toponim, 3° antroponim (prezime)”;¹¹⁹

Kraševac, *Kreševac*¹²⁰ (1808/1809): izvedeno prezime sa sufiksom *-ec/-ac*. Etnici od istarskog *Krasa*.

¹¹⁴ “*Gunj*, gen. *gunja m* (14. vijek, Vuk) ‘1° haljina određene vrste, ženska odjeća (Sutomore), 2° (ŽK) bijelj, čebe. Maskulinum je poznat i u slov. *gunj* (Bela krajina, jugoistočna Štajerska) *Kotze*.’ Deminutivi: na *-ьс > -ac gunjac*, gen. *-njca* (18. vijek), na *-ič gunjić*, na *-če gúnjče*, gen. *-četa* (Srbija), na *-čii gunjičić*: (...) rukopis 14. ili 15. vijek, Šulek; *g* je nastalo asimilacijom prema *d*; upor. lično ime *Gdunije*, 17. vijek, rukopis) = (metateza tipa *ge < kbde > dge*) *dgünja* (Bačka) = (asimilacija tipa *gdje > dje*) *dunja* (Perast, Budva, Stoliv, dubrovački pisci, Korčula, Šibenik, šibenski otoci, Galičnik, Crmnica, danas općenito u književnom i saobraćajnom govoru), toponim *Dunjak*, gen. *-aka* (Srbija)” (P. Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, knjiga prva*: 557, 634). Takođe i *Gunjevići*, naseljeno mjesto u opštini Goražde, Bosna i Hercegovina.

¹¹⁵ P. Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, knjiga prva*: 557.

¹¹⁶ M. Grković, *Rečnik ličnih imena kod Srba*: 72.

¹¹⁷ M. Marasović-Alujević, »Hagionimi srednjovjekovnog Splita.«: 275.

¹¹⁸ M. Grković, *Rečnik ličnih imena kod Srba*: 112.

¹¹⁹ P. Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, knjiga druga*: 172.

¹²⁰ *Kraševac* = *Krašovac*, gen. *-ovca* “ime za stanovnike tršćanskog *Krasa*”, odatle slov. prezime *Krašovec*. Međutim, u neposrednom susjedstvu *Orahovca*, u *Zaljuti* (Cuce), registrovano je prezime *Krašen* (Nikola *Krašen*) 1706. godine (Hamdija Hajdarhodžić, »Hercegovačke porodice u XVIII. vijeku.« *Glasnik Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine*. Sarajevo, 1978: 135). Stoga je vjerovatnije da je to prezime notirano u nešto izmijenjenom obliku i u *Orahovcu*: *Krašen-Krašenac-Kraševac*; *Kraševci* (susjedi *Brkina*) “stanovnici istarskog *Krasa*”, hrv. *Kraševci*, odatle etnik *Kraševci* = rum. *Carașoveni* (Hrvati). Vidi: P. Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, knjiga druga*: 180, 208.

Krivokapić (1808/1809), od nadimka Krivokapa; složenice od sintagmi sa kriv u prvom dijelu, a u drugom s nazivima predmeta koji mogu stajati nakrivo, kriviša-kapa “koji nosi kapu nakrivo” = Krivokapa, takođe prezime na -ić;¹²¹

Kužina (1808/1809), gen. -ina m. prema f. kužina (Perast, Dubrovnik, Dalmacija) prema mlet. *cusin, cugino*;¹²²

Miletić (1503), izvedeno od korijena mil + eta;

Milošević (1440), patronimik od Miloš, izvedeno od korijena mil + oš;

Miošić (1440), Mihoša, izvedeno od Mih(a) i oša;¹²³

Lalošević (1808/1809), patronimik, Laloš, izvedeno od Lal(a) + oš, Lala od Lazar;¹²⁴

Lazarović/Lazarević (1808/1809), grč. *Lazaros* < hebr. *El'azar*, patronimik, Lazar, hebr. pomaže Bog, biblijsko ime;

Oroz (1808/1809), tur. *horoz*, od pers. *hurus*, pijetao, kokot;¹²⁵

Pajević (1974), Pajo(a) od Pavle;¹²⁶

¹²¹ Vidi: P. Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, knjiga druga*: 200. Nadimak Krivokapa, u narodu “nakrivio kapu”, znači da je onaj kome je sve potaman, sve dobro i fino i da je, sretan i zadovoljan, nakrivio kapu; ima značenje i suprotstavljanja turskim naredbama da je raji izričito zabranjeno da nosi odijela svijetlih boja i da krivi kapu; kapetani gradova su nosili krivu kapu kao oznaku funkcije; poznata je i šibenska zdravica “Živi bili, kapu nakrivili”. Prezime Krivokapa prvi put je registrovano u Dubrovniku krajem 13. vijeka (1296) - Paulus Krivokapa (*Spisi dubrovačke kancelarije, knj. 3. Zapisi notara Tomazina de Savere 1284-1286. Zapisi notara Aca de Titullo 1295-1297*, prir. Josip Lučić. Zagreb: JAZU, 1988: 301-303), a Krivokapić je zasvjedočeno u Crnoj Gori 1660. godine - Ra(d)osav Krivokapić (Goran Komar, *Ćirilica dokumenta Dubrovačkog arhiva. Prilozi istoriji svakodnevnog života na tromeđi Dubrovnika, Trebinja i Novog 1395-1795*. Herceg-Novi: Društvo za arhive i povjesnicu hercegNovsku, 2012: 84).

¹²² P. Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, knjiga druga*: 250.

¹²³ Vidi: M. Grković, *Rečnik ličnih imena kod Srba*: 39. Mijoč zabilježeni i kao Mihoč, Mioč, Miočević [Mij-+-oč<Mihovil<lat. Michael] Vidi: Domagoj Vidović, »Nacrt za vidonjsku antroponimiju.« *Folia onomastica Croatica* 14 (2005): 159, 165. Pujić među srednjovjekovnim antroponimima navodi Vukca, Branka i Lukača Miošića (S. Pujić, »Onomastika Površi trebinjske.«: 342-343).

¹²⁴ Laloš: u Kovilju (Bačka) 1744; u Hrvatskoj 1948. kod Nove Gradiške i Delnica. Jednako je sa ličnim imenom Laloš, koje je potvrđeno u Srbiji 1330. godine. Up. i lično ime Laloša u Niškom kadiluku 1498. godine; Lalošev: u Radinima (Srem) 1775; u Kahy (Bačka) 1784. godine, Lalošević: Lallossevitv u Somboru (Bačka) 1745; u Crnoj Gori 1751; u Lačarku (Srem) 1797. godine; savremeno prezime u Rumi (Srem) i u Velikoj Kamenici u Timoku (V. Mihajlović, *Srpski prezimenik*: 669).

¹²⁵ Abdulah Škaljić, *Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku*. Sarajevo: Izdavačko preduzeće Svjetlost, 1966: 333.

¹²⁶ M. Grković, *Rečnik ličnih imena kod Srba*: 154.

Pantović (1808/1809), patronimik, Panta od Pantelejmon, Pantelija; Pantelejmon, grč. svemilostiv, ime hrišćanskog svetitelja;

Petrović (1808/1809), patronimik, Šimundić tumači Petar od lat. *Petrus*, što je od grč. *Petros* u značenju kamen, hrid; stijena;¹²⁷

Perović, patronimik, Pero od Petar, od hipokorističkog korijena Per-:Péro (15. vijek);¹²⁸

Prusiović (1337), od Prusi(l)o - tamna postanja;

Rajković (1808/1809), patronimik, izvedeno od Raj(a) + ko;

Radanović (1808/1809), patronimik, Radan, izvedeno od korijena rad + an;

Radojević, patronimik, Radoje, izvedeno od korijena rad + oje;

Radonjić (1437), patronimik, Radonja, izvedeno od korijena rad + onja;

Radulica/Raduljica (1808/1809), od Radul,¹²⁹ izvedeno od korijena rad + ul, Radulj varijanta imena Radul;

Ratković (1808/1809), patronimik, uzvedeno od korijena rad + ko;¹³⁰

Stanković (1808/1809), patronimik, Stanko, izvedeno od stan + ko;¹³¹

Stojić (1808/1809), u korijenu *stoj-* imamo samoglasnik *o* umjesto analogijskog *a*, što je karakteristična pojava u ličnim imenima starog dvočlanog tipa i u hipokorističkim izvedenicama: Stoj(i)mir, Stojis(l)av, Stojan;¹³²

Šegotić (1331), patronimik vjerovatno od nadimka Šegota, onaj koji zbija šegu ili možda onaj koji segeta, crnog. dijalektalno segetati = uzalud raditi;

¹²⁷ S. Kekez, »Nacrt za razvoj imenske formule u Tivtu.«: 109.

¹²⁸ P. Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, knjiga druga*: 649.

¹²⁹ Imena s osnovom Rad- (Radan, Radin, Radoš) tipična su za vlašku antroponimiju (S. Kekez, »Nacrt za razvoj imenske formule u Tivtu.«: 101).

¹³⁰ "Pridjev *rad* bogato je zastupljen u antroponomiji, i to često kao prvi element među praslavenskim dvočlanim muškim i ženskim antroponimima: *Radomir, Radimir, Radmir, Radmil, Ra(d)oslav, Radis(l)av, Radivoj*. Brojni su hipokoristici: *Radь* (srpske hrisovulje), *Rade, Rado, Radič, Radić*, na *-an Radan* (...) Pridružuju se tom broju izvedenice od glagola *raditi*, npr. od postverbala *Radov < radovati se*, koji se opet proširuje antroponimičkim sufiksima *Radovan*, na *-in Radovin*" (Petar Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, knjiga treća*. Zagreb: JAZU, 1973: 94).

¹³¹ *Stan-* je veoma raširen prvi elemenat u starim složenim antroponimima i od njih stvorenim hipokoristicima: *Stanimir, Stanislav, Stanale, Stanko* i u prezimenima na *-ić, -ović Stanić, Stanojević* (P. Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, knjiga treća*: 327). Zaštitno ime kada su djeca umirala i/ili kada su se djeca mnogo rađala.

¹³² M. Grković, *Rečnik ličnih imena kod Srba*: 310-311.

Vidović (1808/1809), lat. *Vitus*, ime hrišćanskog svetitelja, od Vid, Vidosav, složeno ime kao Vidoslav;

*Vukotić*¹³³ (1808/1809), patronimik, izvedeno od Vuk + ota;¹³⁴

Vukasović (1808/1809), patronimik, Vukas, izvedeno od Vuk + as;¹³⁵

Vujić (1913), izvedeno od vuj(a) + ić, od Vuk,¹³⁶ Vukoslav i sl;

Vukašinović (1503), patronimik, Vukašin, izvedeno od Vukaš + in.¹³⁷

Živkovići (1974), Živko, izvedeno od korijena živ + ko.

Tvorbene značajke prezimena

Sufiksalna prezimena:

/-ević/: Gopčević, Lalošević, Radojević, Milošević, Đurđević, Lazarević, Pajević;

/-ić/: Aleksić, Vujić, Grčić, Vukotić, Stojić, Krivokapić, Grubašić, Gunjajić, Šegotić, Radonjić, Miošić, Miletić;

/-ac/: Lipovac;

/-ović/: Četković, Abramović, Perović, Vukasović, Daković, Vukašinović, Dragutinović, Radanović, Ratković, Petrović, Pantović, Stanković, Dabižinović, Damjanović, Lazarović, Vidović, Bjeladinović, Bjelanović, Brajković, Rajković, Dobrilović, Prusiović, Branković, Cicović;

/-ec/: Kraševac.

5. Zaključna razmatranja

Orahovac, prema pisanim izvorima, postoji više od šest stoljeća. Proistekao je iz starijeg Darantuma. O većem prilivu stanovništva može se govoriti tek od 15. stoljeća, kada su zasvjedočene neke od porodica koje su do skoro živjele ili još žive u Orahovcu.

¹³³ Monoleksema /samotvorna/ odapelativna osobna imena npr. Vuk, Golub su najstarija, dobar dio njih ima zaštitničku ulogu, a nastala su pod magijskim i religijskim utjecajem da zaštite od zla osobu kojoj su data. Nazivaju se profilaktičnim imenima. Poslije su se mijenjala i preinačivala sufiksacijom, npr. Vukac, Vukoje (S. Kekez, »Nacrta za razvoj imenske formule u Tivtu.«: 106).

¹³⁴ M. Grković, *Rečnik ličnih imena kod Srba*: 60.

¹³⁵ M. Grković, *Rečnik ličnih imena kod Srba*: 59.

¹³⁶ Osobna imena po nazivima životinja tipa Vuk pripadaju skupini najstarijih imena (P. Šimunović, *Uvod u hrvatsko imenoslovlje*: 25).

¹³⁷ M. Grković, *Rečnik ličnih imena kod Srba*: 59.

Etnološka građa prikupljena o Orahovcu “boluje od neprovjerenih predanja”, ali ipak daje jednu osobenu sliku i naselja i stanovništva. Istorijska fakta, doduše ne u neprekinutom nizu, daju nam realističniji pogled na Orahovac i njegovo stanovništvo. Gorštaci iz crnogorskih brda voljno ili nevoljno su naseljavali Orahovac, uz poneku porodicu iz Stare Srbije i Hercegovine. Uzrok tome, dakako, bile su krvne osvete, nemaština, malo plodne zemlje, težak život ratnika na granicama ka Osmanskoj imperiji.

Dostupna imena Orahovčana većinom su biblijska, uz poneko narodno, teoforno i zaštitno ime. Najzastupljenija su imena Nikola i Jovan, potom Luka, Petar, Marko i Saverio, Andrija, Špiro. Ono što posebno upada u oči jeste, svakako, ime Saverio, koje je, najvjerovatnije iz neposrednih kontakata sa predstavnicima Mletačke Republike, ušlo i u orahovački imenoslov. Takođe, treba istaći da prvi pomeni stanovništva tadašnjeg Darantuma i docnijeg Orahovca daju nekoliko primjera imena tipa *Chitun* (Čitun), *Negulgl* (Negul), *Melikus* (Melkuš), kao i prezimena Prusiović (Prusilović), koja vjerovatno sadrže romansko-vlašku komponentu. U 15. stoljeću bilježimo i jedan usamljeni primjer albanskog imena Đon. Od pomena imena Orahovac krajem 14. stoljeća javljaju se narodna imena, a od 16. stoljeća biblijska imena ulaze u orahovački imenoslov. Taj trend se nastavlja sve do početka 19. stoljeća, kada u potpunosti preuzimaju primat.

Što se pak tiče prezimena, uglavnom imamo očekivanu situaciju. Najzastupljenija su ona koja su stoljećima činila orahovačku knežinu (pleme) poput Vukasovića, Perovića, Laloševića, Abramovića i drugih. Prezimena su većinom patronimična, uz neke manje izuzetke gdje postoje indicije da su matronimična (tipa Cicović). Naime, u Crnoj Gori je bilo nepisano pravilo da, ukoliko djeca ostanu bez oca, ostalo stanovništvo, pa čak i bližnji rođaci, nazivaju djecu po majčinom imenu. Prezimena su većinom izvedena sufiksacijom. Takođe, orahovački mozaik prezimena upotpunjavaju rijetki primjeri prezimena po nadimku ili zanimanju.

**A CONTRIBUTION TO THE POPULATION STUDY
OF BOKA KOTORSKA: ANTHROPNYMY
OF ORAHOVAC**

MILOŠ KRIVOKAPIĆ AND SAŠA KNEŽEVIĆ

Summary

The first mention of Orahovac in the archival documents dates from the end of the fourteenth century although the name of Darantum, larger area of which Orahovac was formerly part, may be traced even earlier. Throughout history, this place was mainly populated by Montenegrins, as well as rare families from Herzegovina and Old Serbia. In the accessible historical and ethnological materials, Christian saintly names are dominant, in addition to popular, theophoric and protective names. The most common names are: Nikola and Jovan, followed by Luka, Petar, Marko, Saverio, Andrija, Špiro. Surnames are mostly of patronymic origin, derived from the name by suffixation.

